8

DISPUTATIO MEDICA, INAUGURALIS, DE ERYSIPELATE.

QUAM,

ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Ex Auctoritate Reverendi admodum Viri,

GULIELMI ROBERTSON, S. S. T. P.

ACADEMIÆ EDINBURGENÆ PRÆFECTI;

NEC NON

Ampliſſimi SENATUS ACADEMICI conſenſu,

Et nobiliſſimae FACULTATIS MEDICÆ decreto;

PRO GRADU DOCTORIS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS RITE ET LEGITIME CONSEQUENDIS;

Eruditorum examini ſubjicit

THOMAS DALE,

CAROLINENSIS MERIDIONALIS.

Soc. Med. Edin. Soc.

Ne noſtros contemne orſus, medicumque laborem.

FRACAST. SYPH.

Prid. Id, Junii, hora locoque ſolitis.

EDINBURGI:

Apud BALFOUR et SMELLIE,

Academiae Typographos.

M,DCC,LXXV.

Viro honeſto

JOANNI CHANDLER, S. R. S.

Medico Londinenſi peritiſſimo,

Rei naturalis, literarum, et ſcientiarum,

Cultori eximio,

Nec iis artibus magis,

Quam alteris illis,

Morum comitate, vitaeque probitate,

Spectabili;

Eo, et

Ob ſingularem ejus pueri ſui,

Parentibus orbati,

Curam, amorem, et ſtudium enixum,

Hos primos in re medica labores,

Parvulum obſervantiae magnae teſtimonium,

D. D. C. Q.

THOMAS DALE.

Juveni ingenioso,
Ricardo Dennison Arm[illegible]
suo diu sodali, familiari,
Amico certo,
offert Auctor.

DISPUTATIO MEDICA,

INAUGURALIS,

DE

ERYSIPELATE.

QUANQUAM multi ſcriptores medici Eryſipelas morbum exanthematicum eſſe tradiderunt, et Linnaeus ut prototypum Exanthematum Noſologia ſua poſuit; multas tamen ob rationes, morbum vere inflammatorium eſſe, ideoque haud Exanthematis Culleni, ſed Phlegmaſiis annumerandum judicavi. Hanc ſententiam veritati conſentaneam eſſe forſitan apparebit, ſi morbis vere exanthematicis, et inflammationem habentibus, notae propriae, inter ſe et cum eryſipelatis propriis, accuratius comparentur.

1*mo*, Diſcrimen praecipuum exanthemata inter et phlegmaſias eſt, quod in illis affectio localis haud febrem excitat, a qua ipſa contra, toto corpore prius affecto, excitatur; in his, febris affec-

tionem localem ſequitur, cui illius origo jure tribuenda eſt.

2*do*, Morbi, qui ad ordinem exanthematum referri debent, a contagione, eaque ſpecifica, pendent; quod non eſt phlegmaſiis neceſſarium, et revera nunquam accidit: Quae, licet nonnunquam epidemice graſſari videantur, nullo tempore tamen contagioſae ſunt.

3*tio*, Omni in exanthemate certo temporis ſpatio incipit, finitur, deceditque eruptio. Cui nihil in phlegmaſiis ſimile eſt, ubi acceſſionis, ſuppurationis, et diſceſſionis, aeque incerta tempora ſunt.

4*to*, Quanquam exanthemata, ſi peſtem excipias, quae ſemper putrida natura eſt, multo quidem ſaepius ſynocham febrem habent; ea tamen eorum natura eſt, ut, cum magna vehementia ſaeviunt, in typhi naturam facile degenerent: Quod nunquam in phlegmaſiis incidit.

5*to*, Materiae morbificae, quamvis in aliis morbis jure rejiciendae, exanthematicos tamen gignentis et propagantis, praeſentiam nemo inficias eat: Quam phlegmaſiarum cauſam non eſſe, eaſque affectionem tantum localem contra primum facere, dein totum corpus afficere, obſervationes demonſtrant.

6*to*,

6to, Licet una exanthematum nota, nempe, vera ea ſemel tantum vita eundem hominem petere, adhuc controverſa ſit; cum tamen de variola, rubeola, et ſcarlatina, res manifeſta, et de peſte tantummodo ita addubitata, ſit, ut in hac quoque propius verum videatur, qui morbi certiſſima exanthemata ſunt; ea quoque res, exanthemata inter et phlegmaſias, aliud diſcrimen ſtatuit: Nam in his adeo non ſemel tantum eundem hominem idem morbus petit, ut, quo ſaepius inciderit, eo ejus redituri plus ſit periculi.

His expoſitis, nunc conſiderandum eſt, ad utrum horum ordinum, exanthematum an phlegmaſiarum, referendum eryſipelas ſit. Quod melius fieri non poteſt, quam ejus notas proprias examinando, et cum iis, quae de ſingulis ordinibus, et praecipue exanthematis, ſupra relata ſunt, cum cura comparando.

1mo, An eryſipelas febrem unquam praecedat multi addubitant; quod quidem febri coaevum eſſe plurimi etiam negant. Verum qui hoc morbo laboraturum diligenter inſpexerit, is eruptionem novies e denis temporibus, ſubſtante primum calore, et interdum ante horroris primi acceſſionem, ſe oſtendere inveniet. Quod ſi ſtatus febrilis biduo aliquando aut triduo anteire dicitur, id argumentum nihil ponderis habet; ſiquidem

dem

dem affectio localis ea, quae rheumatiſmum et pleuritidem continet, nonnunquam febrem ſequi, et per idem temporis ſpatium deliteſcere nota eſt; quos tamen morbos phlegmaſias veras eſſe, et ab affectione locali ex toto pendere, nemo inficias eat. Porro cum eryſipelatis febris eo plus vigeat, quo major eruptio eſt; ea res febrem ex affectione locali pendere prorſus indicat. Denique quod eruptio eryſipelatis una corporis parte eodem tempore continetur, quod ad inflammationis finem perſtare febris ſolet, nec ullius anni temporis prae reliquis proprius morbus eſt, eis omnibus rebus ab exanthematis toto coelo diſtat; quippe quorum febris perpetua ſemper, eruptionem, toto corpore parvis puſtulis apparentem, praecedat, et, hac finita, fere ſemper levetur, plerumque ex toto diſcedat, et ipſi morbi exanthematici certis temporibus per populum magis graſſentur.

2*do*, Eryſipelas morbus ſporadicus, nunquam contagioſus eſt, et ſaltem contagione ſpecifica ſemper, niſi typho junctus, vacat. Sed nulla haec exceptio eſt. Hoc enim, ubi fit, non morbus, ſed ſymptoma, ſive additio eryſipelas eſt; nec ejus, ſed typhi, ſic contagio ſpargitur.

3*tio*, Eryſipelatis eruptio nullum incipiendi, manendi, aut decedendi tempus, ut exanthematum

tum propria ſemper, ſervat. Sed ita febri, cujus cauſa eſt, antecedit, ut, prout gravior aut levior fuerit, illa magis aut minus, aut non omnino, evidens, ſemper tamen, cum exoritur, eam ſequatur. Ejuſdem quoque, ſcilicet morbi, ſolum enim ſymptoma febris eſt, diuturnitas variat; quippe qui non ſeptimo die, ut Sauvageſio placuit, ſemper, ac ne ſaepius quidem, ſed tertio aut quarto interdum finiatur, et aliquando ad decimum, aut etiam quartum poſt hunc permaneat.

4to, Si prudentiſſimi viri, et amplius quadraginta annos in morborum curationibus verſati, Culleni auctoritas ſequenda eſt, eryſipelas typhus raro comitatur; et, e contrario, in pleriſque caſibus illud morbus inflammatorius eſt, phlegmaſiarumque remediis curandus. Quae curatio adeo eryſipelati convenit, ut habitibus, aetatibus, ſexuique, minime eam alioquin ferentibus, hoc morbo implicitis, aptiſſima reperiatur.

5to, Si quis materiam morbificam eryſipelas continere, eoque ei cum exanthematis communem eſſe dicat; ad id reſpondeo, poſſe eſſe caſus ſymptomaticos, qui a variis acredinibus, in ſummi corporis partem aliquam directis, oriuntur; ſed ad nos, idiopathicum morbum tractantes, eorum ratio nihil attinet; Verum in morbo, ut

nulla

nulla alia materia, praeter acrem humorem, ſanas partes rodentem, ineſſe videtur, ita eam materia perſpirabilis, ſub cuticula concluſa, et calore ſtagnans, praebere facile poteſt; quippe quae, natura acris, cujuſlibet humoris effuſi, et calore ſtagnantis, more, in morboſam acredinem ſic ſponte ruat. Quod autem ex alio in alium locum ſaepe morbus ſerpit, ejus rei cauſa nulla alia videtur, niſi idem humor acris infra cuticulam per rete mucoſum diffuſus. Differt igitur ab exanthematis eryſipelas hac porro nota, quod materiae, ſive morbificae, ſive morbiſequae, expers eſt.

6to, Exanthematum, ut ſupra dictum eſt, naturam plerumque eſſe, eidem homini ſemel tantum vitae ſpatio incidere, graviſſimorum medicorum obſervationibus confirmatum eſt. Qua nota ab iis morbus, de quo agitur, liquido diſtinguitur. Qui, aliarum phlegmaſiarum more, cum ſemel quem petivit, ob idipſum eum dein, et tanto certius, quanto ſaepius id factum eſt, repetere periclitatur; uſque adeo, ut eum pro morbo haereditario et arthritidis ſimile nonnulli medici habuerint. Qui tametſi haereditarius non eſt, hoc tamen conſtat, plurimos, qui juvenes eo laboraſſent, aetate provectos jugulatos eodem eſſe.

His

His omnibus inter ſe collatis et perpenſis, eryſipelas non ad exanthemata, ſed phlegmaſias Noſologiae noſtrae referendum, judice me, apparet.

Conſtituto hujus morbi ordine, eumque phlegmaſiam eſſe demonſtrato, quid genus ejus ſit, deinceps eſt dicendum.

Sauvageſius illuſtris, cui noſologiae condendae honor merito tribuendus eſt, duobus in locis, claſſe Vitiorum, ordine Phymatum, nomine generico Erythema appellatum; et rurſus claſſe Phlegmaſiarum, ordine Exanthematicarum, Eryſipelas generice nominatum, diſpoſuit, ſola febre, quam alteri eſſe, deeſſe alteri exiſtimat, inter ea genera diſtinguens.

Linnaeus, nomen inter botanices reique naturalis cultores celeberrimum, eryſipelas, ut ſupra relatum eſt, protypum exanthematicorum fecit, et in ordine tertio Solitariorum, claſſe Exanthematicorum, locavit. Ex cujus tamen definitione, eum hunc morbum pro inflammatorio ſolo habuiſſe, manifeſtum eſt.

Item ingenioſus Vogelius, qui multis partibus labores, a viris modo memoratis inchoatos, emendatiores dedit, decima claſſe Vitiorum et primo hujus ordine Inflammationum, quas hic pro Localibus habet, eryſipelas poſuit; et, ut ex ejus

defi-

definitione patet, inflammatorium eſſe morbum judicat. Sed et ejuſdem viri ſequens genus, nempe Hieropyr, idem morbus eſt, ab eryſipelate non diſſociandus; nam eminentes et ardentes puſtulae, in quibus unis totum diſcrimen conſtat, caſu tantum accidunt, ac ne adeo inſignes ſunt, ut vel pro ſpecie is affectus haberi debeat.

Illuſtriſſimus noſter preceptor Cullenus, qui ſuis in hac academia laboribus cum omnes fere alias rei medicae partes locupletavit, tum Noſologiam, ante mancam, indiſcretam, et perquam confuſam, ingenio illo, quo omnia feliciter illuſtrat, expolitam et in meliorem ordinem redactam, cum ſummo ſuis fructu nobis dedit, hunc morbum, proxima ſuorum generum editione, in ejuſdem claſſis, nempe Pyrexiarum, ordines duos, ſcilicet, Phlegmaſiarum et Exanthematum eo animo diduxit, ut, quod ex ejus praelectionibus ſperare nobis licet, iterum edito eodem opere, e numero exanthematum rejecturus, et phlegmaſiis contenturus, eryſipelas videatur. Nec, quin idem vir magnus de hujus morbi natura nobis fere aſſentiat, dubium eſt; quippe qui raro exanthematicum, raro contagioſum, et duntaxat prorſus fere inflammatorium, apertiſſimis verbis, fuſiuſque ac plenius, diſſeruerit.

Eſt

Eſt igitur, de quo agitur, morbus ſecunda ſeptimi generis Culleniani, nomine Phlegmone, ſpecies; cui eryſipelas, inter ſcriptores vulgatiſſimum, nomen imponimus. Hujus ſpeciei generis, nempe phlegmones, definitio eſt, "Pyrexia, partis externae rubor, calor, ét tenſio dolens." Species ſic definitur, "Phlegmone colore rubicundo, ambitu inaequali, ſerpente; tumore vix evidente, in cuticulae ſquammulas, in phlyctaenas, vel veſiculas abeunte; dolore urente."

Variat haec ſpecies affectus vehementia, aut cauſae remotae natura. Quas varietates qui videre velit, is Noſologiam Cullenianam adeat; quem eo relego cum hac cautione, ut quid idiopathicum ſit, quid ſymptomaticum, cum cura diſtinguat. Sic morbi Noſologia conſtituta, ad alias ejus partes conſiderandas tranſeundum eſt.

HISTORIA MORBI.

Omnia, ni fallor, morbi ſigna conſtantiora haec definitio complectitur; ideoque, nonnullorum ſententia, haud neceſſaria, aut etiam ſupervacua, hiſtoria videatur. Cum tamen multa, procedente morbo, medici cura et obſervatione non indigna,

incidant, quae definitionis brevitati et uſui parum conveniunt, ob eam cauſam eorum, quae memorabiliora ſint, hiſtoriam, ſed quam breviſſimam, pertexendam putavi.

Symptomatis, ſive definitione receptis, ſive mox memorandis, conſtans morbus ex Hippocratis temporibus ad haec genus humanum exercuit.— Omnium ſymptomatum primum eruptio eſt. Hanc pyrexiae ſigna, horror, mox calor, naturae modum excedens, et, ſi paulo gravior morbus eſt, pulſus crebri, ſequuntur. Quod ſi febris eruptioni antecedere quando videtur, ſemper tamen, hac apparente, multum intenditur, et una cum ea finitur.

Aliquot dies eruptio, cum partis affectae ſplendore quodam et rubore, qui nunc vividior, nunc pallidior eſt, digitoque preſſus albedine mutatus, ſublato digito redit, ac laevitate et dolore mordace ſimul urenteque, increſcit; ex uno in alium locum vicinum ſaepe ſerpens, dieſque tres, quatuor ſaepe, aliquando ad decimum, aut poſt hunc quartum, permanens, in ſquammulas tandem cuticulae abſcedens, diſcedit. Truncum raro aut nunquam, brachia aliquando, crura ſaepe, ſaepiſſime caput, et ex iis partibus quae minime teguntur, adpetit. In crure ſedentem tumor dolentiſſimus, ad femur uſque pertinens, comitatur.

Ubi

Ubi vultus ſedes eſt, quem prae caeteris capitis partibus affectat, plerumque ab auris externae apice incipiens, paulatim ad genas ſerpit, nunc uno vultus latere contenta, nunc totum occupans, et ad collum aliquando et ſcapulas deſcendens: Item affecto vultu, ita ſaepe tument palpebrae, ut vix aperiri queant. Cum ſic externum caput afficitur, ſaepe interni affecti indicia apparent. Ea ſunt capitis dolor vehemens, delirium, aliquando coma. Verum eryſipelati vultus non proprium eſt delirium, quod ſedenti in extremis aliquando morbo ſupervenit.

Ex vultus cuticula, hujus aliquando, ſerpentino ſuo more, reflexionem, nempe epithelion, ſequens, in fauces ſe demittens, cynanches formam, ſaepe male deſinentis, induit. Nullamque canalis alimentarii partem liberam eo eſſe, quaedam, ſi rite animadvertantur, haud prorſus obſcura ſigna commonent. Eryſipelatoſam, ut ita dicam, gaſtritidem lenior et rarior vomitus, minor quam, in phlegmonico affectu, aſſumptarum ore rerum impatientia, febris minor, ardor potius quam dolor; enteritidem alvo humorum acrium copia dejecta, liquiditas, minore hic quoque febre ſenſoque ardore, indicant. Sedenteque in vultu morbo, etiam ubi nulla ejus intus ſuſpicio eſt, ſaepe

pe ventriculi affectiones, ut anxietas, nauſea, et vomitus, comitantur.

Per totum morbi curſum, ſummum corpus univerſum, item epithelion, os intus obducens, nulla fere forſitan ſiti, memorabiliter areſcunt. In parte vero affecta, ubicunque corporis, et praecipue ſi in vultu, ſedet morbus, mador quidam dimanat, veſiculis, quodcunque tangit, ſive aegrum ſive integrum, afficiens, iiſque cruſtam duram morando ſuperinducens.

Morbo diſceſſuro, univerſarum partium, quae ante fuit, ariditati univerſarum relaxatio ſuccedit. Quam toto corpore ſudores, quos anxietas magna, inquietudo, et membrorum jactatio, denunciant; item urinae cum ſedimento profluvium; tum ſolutio alvi; poſtremo, ipſius ſanguinis, quod praecipue e naribus fit, diſtillatio, haud ambiguis notis oſtendunt. Verum, ſine ulla humorum jactura notabili, plerumque morbus finitur.

Eryſipelas ſimplex nunquam in ſuppurationem deſinit. Quem finem tantummodo cum phlegmone conjunctum, et imprudenter curatum, recipit. Et, ubi ſic ulcus excitatur, difficillimum conglutinatu eſt. Alterum finem in ſenibus, quibus hic exitio eſſe ſolet, atque etiam in junioribus, extremis affectis, vel etiam ſuperveniente typho,

typho, nempe gangraenam morbus accipit. Affecto vultu, mortem, non gangraena, ſed cerebri affectio, infert.

DIAGNOSIS.

Qui notas conſtantiores, ante, ut eryſipelati proprias, relatas, conſideraverit, is a phlegmone omnibuſque aliis morborum generibus hanc affectionem facile diſtinguere poterit. In phlegmone enim, quam in eryſipelate, vividior rubor eſt, et non parte, niſi validiſſime preſſa, evaneſcens. Uno loco contentus tumor, in faſtigium fere ſemper elatus, et in apoſtema ſaepiſſime deſinens, circumſcribitur; et ſemper fere pulſatilis dolor eſt. Quibus in eryſipelate, ut ex definitione ejus patet, omnia prorſus contraria ſunt. Aliud phlegmonen inter et eryſipelas diſcrimen, et magnum, ſedes dat; quae in illa tela celluloſa ſubter veram cutem, in hoc rete mucoſum, protinus infra cuticulam diſpoſitum, et forſitan huic proxima ſumma cutis pars, eſt.

Quibus ab exanthematis eryſipelas notis differat, ſupra dictum eſt. Quod porro inter et ſcarlatinam maculae in hac toto corpore diſperſae, et quamvis progrediente morbo coëuntes, initio tamen

men ſegregatae, diſtinguunt. Eryſipelatis morbi a ſymptomate differentiam, morbi, cujus hoc ſymptoma eſt, et cauſarum remotarum, de quibus deinceps dicendum eſt, ratio patefacit.

CAUSÆ REMOTÆ.

Seminium eryſipelatis eſſe videtur corporis paulo major mobilitas, ſive ſenſilitas et irritabilitas aucta, eaque aetatem, temperamentum, ſexum, et habitum reſpicit. Itaque adoleſcentes et juvenes, item temperamento ſanguineo praediti, mulierefque, et plethorici, denique ſub coelo calido viventes, prae caeteris ei opportuni ſunt. Quomodo plethora conditionem det, eryſipelatis exortui faventem, hoc concipi animo poteſt, quod plethora, tenſionem dando, vaſorum ſanguiferorum libramen augeat, et exquiſitum reddat. Hinc ſenſilitas et irritabilitas aucta, hinc mira mobilitas; quia, ut dici ſolet, exquiſite librata facile moventur.

Caloris in ſeminio dando effectus haud obſcurus eſt; qui, praeterquam quod mobilitas eſt, in ſummam etiam cutem recta dirigitur. Eademque mobilitas aetates et ſexum, de quibus relatum eſt, notat. Quae autem ſummi corporis conditio

conditio ſit, ad hunc morbum viam faciens, niſi ſummatim dici non poteſt. Ut nonnullarum eruptionum localium, ita hujus, ratio ad perſpirationis ſtatum referenda, et aut in exceſſu, aut in defectu, hujus conſiſtere videtur. Quomodo mobilitas utrumvis afficiat, haud admodum manifeſtum eſt; niſi quod extremorum vaſorum irritabilitas, ſaepe a cordis actione minime pendens, efficere poſſe videtur, ut humor perſpirabilis celerius ad ſummam cutem feratur, quam cuticulae foraminibus tranſire commode queat. Is ſub cuticula retinetur, quem effectum contrarius corporis ſtatus, nempe torpor, quoque praeſtat; quo idem humor non ſatis percitatur, ut debito impetu foraminibus exeat. Num eryſipelas, cui ſenes adeo opportuni ſunt, huic cauſae tribuendum eſt?

Poteſtatibus morbum excitantibus, quas Nocentes Gaubius appellat, frigus annumerandum eſt. Quod morbi idiopathici praecipue cauſa eſt. Eundem aut ei ſimilem affectum faciunt acredines variae, quales ex animalium morſu, aut plantarum nonnullarum, animalculorumve, queis cantharides annumeres, tactu ſunt, et cibi potioniſque materiae quaedam; item irritantia, quale calor urens eſt, quae ſymptomaticum caſum praecipue gignunt, et pro remotis cauſis tantum habenda

habenda ſunt, utpote quibus ad agendum ſeminio opus non ſit: Eodemque tumorum inflammatoriorum et vulnerum ratio referenda eſt. Seminium ad affectum magis impellunt, et idiopathicum caſum ſuſcitant, cum eadem quodammodo, tum, haud paulo clarius, excretionum ſuppreſſio, et affectiones animi vehementes; poſtremo aëris ſtatus peculiaris, pro noxa hunc morbum excitante, a nonnullis habetur. Verum, me judice, tam in hoc, quam in aliis omnibus morbis, non ſolum inter affectum, ut idiopathicum aut ſymptomaticum, ſed etiam inter illum et localia quaedam vitia, a noxis quibuſdam ſine ſeminio illata, diſcrimen ſtatuendum eſt. Quo dicto, quid de diverſis his noxis, quaeque earum, cum ſeminio adjunctae, caſum idiopathicum, quae ſine hoc et ſola ſua agendi, in quolibet corpore, vel maxime ſano, vi, locale vitium faciant, haud difficile judicari poterit. Quo modo frigus, interna conditione, ſeu ſeminio, data, morbum excitet, poſtea ſub cauſa proxima exponetur.

CAUSA

CAUSA PROXIMA.

Omnibus arte medica utentibus, cognitionem quam accuratiſſimam certiſſimamque cauſae morbum continentis habere, certe maximi momenti eſt: Nam, ut olim dicere celeberrimus Pitcairnus ſolitus eſt, cognito morbo, remedii cognitio haud invita ſequitur. Neque dubium eſt, quin quo melius cauſam morbum continentem medicus noverit, eo inſtructior et paratior ad ejus curationem accedat.

Cauſa eryſipelatis proxima, ei cum omnibus aliis inflammationibus, fere communis eſt. Et ſi quid diſcriminis eſt, id loci affectae naturae potiſſimum tribuendum eſt; ſcilicet, eryſipelas in parte ad laxiorem et ampliorem telam cellulosam non vicina, interque cuticulam et cutem cohibita; phlegmone infra cutem, in membrana iſtiuſmodi telae continua, ſedent. Medici olim in varias de hac re ſententias iverunt. Quas inter, diu lateque Boerhaaviana opinio nituit. Is vaſorum partis exiguorum obſtructionem, ſanguinis ad cor reditum expedientem, ab humorum lentore factam, inflammationis cujuſvis cauſam eſſe, phlegmonenque in extremis rubris vaſculis, eryſipelas in ſeroſis ex-

tremis ſedere, judicavit. Verum, cum ea doctrina, cui omnes ejus aliae, quaſi fundamento, ſteterunt, ab ipſius diſcipulis clariſſimis labefactata, et in hac ſchola argumentis et rationibus graviſſimis rejecta ſit; igitur, omiſſa ea, Cullenianam, ut breviſſime, ita quam clariſſime potuero, receptam hic exponam. Quam plenius ſcire cupidos, ad diſſertationem inauguralem de inflammatione in hac academia proximo autumno editam, aut, quibus ad eas aditus eſt, Culleni de medicinae uſu praelectiones, ubi omnia hanc rem ſpectantia, fuſe, clare, et dilucide exponuntur, relego.

Illius magni viri de inflammationis cauſa haec fere ſententia opinionis eſt: Sanguis in retis mucoſi et ſummae cutis arteriolas abundantius percitatus, ſeu congeſtus, has diſtendit, diſtendendoque eaſdem in auctas, ſeu plures et validiores, contractiones ſtimulat. Quibus invicem ſanguis, juſto abundantior et percitatior, in affectas arteriolas influit. Quo facto, cum hinc arteriolae contractiore ſunt diametro, illinc velocius et abundantius, quam pro naturae modo, irruentem ſanguinem recipiant; ideo diſtenſio, id eſt, ſtimulus augeatur neceſſe eſt. Is ſtatus permanens, partis conſtrictio, eſt, quae ex hac ad majores arterias et cor perveniens, et ſic pyrexiam excitans, diatheſis phlogiſtica, ſeu habitus inflammatorius, nominatur.

Haec

Haec cauſa inflammationis phlegmone et eryſipelati, excepta ſede, communis eſt; neque diſcrimen dat, quod in gangraenam eryſipelas adeo proclive eſt; quae phlegmones quoque haud rarus finis eſt, et, in utroque caſu, ab eadem origine pendet. Cum enim alias nimia incitatio, ob idipſum quod nimia eſt, pro ratione qua eſt, nimium quoque collapſum faciat; ita idem in hac re fit; nempe immodica vaſorum, ſeu in his nervoſae et inhaerentis poteſtatis, actio contrarium prorſus ſtatum, per corporis noſtri legem, ſeu vaſorum atoniam, id eſt, poteſtatis nervoſae et inhaerentis debilem aut nullam actionem, creabit. Quod, ſi eryſipelatis inſignior, quam phlegmones, in gangraenam proclivitas, ſoli huic cauſae tribuenda non videtur, equidem non inficias eo, quin aliud praeterea concurrat. Et, ſi meum mihi judicium interponere in re lubrica liceat, id aliquid nihil aliud, niſi humor effuſus, et, ut alias in inflammatione fit, in putredinem iens, eſt.

Cauſae quam poſuimus rationem illuſtrat quarundam noxarum, vaſa adſtringentium, effectus. Sic acria varia, combuſtio, gelu, animalium morſus *, quae caſuum ſymptomaticorum cauſae eſſe, et idiopathicum per occaſionem augere, ſupra dicta ſunt,

* Cull. Gen. Morb. G. 7. Sp. 2. varietat. 2.

ſunt, irritando, vaſculorum contractiones augent, et ſtatui ſupra deſcripto ſimillimum, et pleraque eryſipelatis ſymptomata, niſi quod vitium plerumque locale eſt, excitant.

Item frigus, quod eryſipelatis idiopathici praecipua aut ſola noxa excitans antea dictum eſt, eandem cauſae rationem dupliciter opere ſuo illuſtrat. Primum enim, feminio dato, ſummum corpus conſtringendo, foramina cuticulae ita occludit, ut humorem perſpirabilem exire impediat. Qui ſubter cuticula ſic detentus, et acredinem majorem, ac forſitan peculiarem, morando adeptus, vaſcula illic ſita in majores et frequentiores contractiones ſtimulat, congeſtionemque, diſtenſionem, et ſtimulum, de quibus relatum eſt, praebet. Item, per conſtrictionem et humoris perſpirandi ſub epidermide detentionem, vaſorum infra cuticulam minimorum oſcula idem ſic obturare poteſt, ut exitum humoribus contentis liberum neget, et hoc modo diſtenſionem, congeſtionem, ſtimulumque creare, et poſtea, actione vaſorum aucta, exhalationem naturali copioſiorem dare queat. Quod hic de frigore dictum eſt, eo ſaltem veriſimilius eſt, quod eas corporis partes, quae minime teguntur, eryſipelas prae caeteris adpetit.

RATIO

RATIO SYMPTOMATUM.

Cauſis remotis et morbum continente ſic explicatis, aliqua ſymptomatum explicatio deinceps aggredienda eſt.

Quod de cauſa proxima ſupra dictum eſt, id ad intelligendam ruboris, caloris, tenſioniſque dolentis rationem, fere ſatis eſt.

Rubor ita explicabilis videtur. Sanguis abundantius in vaſcula eum ferre ſolita congeſtus, aut in ea, quae minus alias eum recipiunt, impetu aucto forſan concitatus, ad ruborem dandum ſatis eſt.

Eademque ſanguinis congeſtio, vaſorum tunicas ultra modum naturalem diſtendendo, dolorem creare poteſt. Sed et humorem acrem, ſub cuticula retentum, nervorum, ejus acredini patentium, fines irritando, doloris, praecipue urentis, ut cauſam adjutricem, haud immerito ſuſpicari licebit.

Porro, ſive partis affectae, ſive totius corporis, calor aucto ſanguinis motui, haud dubie tribuendus eſt. Quomodo autem hoc fiat, rationem reddere neque meum eſt, neque, ſi eſſet, dare ingenii vires ſinunt. Tantumque, ut rem omnium obſer-

obſervationibus conſentaneam propono; quippe enim, calorem auctum ſanguinis motum ſemper fere comitari, vix quiſquam inficiatur.

Humoris acris, ſubter epidermidem retenti, in reti mucoſo progreſſui, eidemque, poſtquam foraminibus cuticulae exiit, vicinas partes rodenti, et novam inflammationem ſuſcitanti, tumoris inaequalis ſpecies, morbique aliunde alio mutatio, ut mihi certe videtur, haud injuria tribuitur. Quod ita ſe habere, hoc patet, quod inflammatio eo plus decreſcit et ſerpere deſinit, quo citius magiſve, farina aut ſimilibus rebus impoſitis, mador exſiccatur.

Quod ad tumorem, qui in morbi definitione vix evidens eſſe dicitur, attinet, ejus ab affectionis ſede, nempe reti mucoſo, ratio petenda eſt. Quo in loco vaſa, ob cauſam ſupra relatam, minus, quam in tela celluloſa, ubi ſita eſt phlegmone, effuſionem patiuntur, et multo arctius comprimuntur. Unde, cum ſanguinis tantum non recipiant, ideo diſtenſio quoque et tumor, quatenus ab hac cauſa pendeat, multo minor ſit neceſſe eſt.

Verum in eryſipelate, quantuluſcunque ſit, tumor non a congeſto in vaſa ſanguine ſolo pendet. Cujus in cauſae partem venit humor ſub epidermide cuteque vera contentus. Ac, ne utrumque quidem

quidem hoc tumorem, qui aliquando in eryſipelate cernitur, explanat. In quo, licet rarius, vultus adeo inſigniter tumet, ut alia prorſus cauſa quaerenda ſit. Talem halitus ſub cute vera in telam celluloſam effuſionem eſſe judico. Quae effuſio, ni fallor, in hujuſmodi caſu ſaepe uſu venit, deceditque, quia facile abſorbetur. Atque hoc, ni fallor, fit, ubi nulla phlegmones infra ſuſpicio eſt.

Verum longe pleraque hujus rei exempla naturam phlegmones quam proxime accedunt, et aliquando, quanquam raro, cum affectione phlegmonica conjunguntur; id quod ſuppurationis in tela celluloſa factae ſigna indicant. Huc ſenis, nomine Gulielmi M'Kay, caſus pertinet: In eo eryſipelatis, vultum afficientis, finis fuit ſuppuratio, ex ima palpebra ſiniſtra pus bonum emittens. Quem affectum tumor, ad ſuppurationem vergens, in capite ſecutus eſt. Cullenus, qui hunc hominem curabat, primum affectum eryſipelas eſſe, et inde phlegmonen ortam, exiſtimavit; et, quam in phlegmonicam naturam proclive ſit eryſipelas, hoc exemplo clare illuſtrari, judicavit. Quod viri ſagaciſſimi judicium curatio confirmavit. Nam aeger, quamvis ſenex et debilis, ſanguinis tamen detractione ſanatus eſt.

Dolorem

Dolorem capitis, delirium, et coma, quae eryſipelas, vultum obſidens, nonnunquam comitantur, ſanguis majore ſolito copia in vaſa cerebri percitatus, horumque actionem augens, vel turgor ab arteriae carotidis externae finibus ad internae fines communicatus, et diverſo, nempe phlegmonico, affectu cerebrum afficiens, gignunt. Ad quam utique rem habitus inflammatorius, utrique caſui communis, praecipue ducit; ni ipſum eryſipelas ſic introruere, et ſedem, ſui impatientem, occupare, forte credas. Delirium vero, ſedenti in extremis morbo ſuperveniens, violentiam febris, ſanguinem abundantius, ut alias ſaepe fit, in cerebrum percitantem, indicat.

Quod canalis alimentarius inflammationem eryſipelatoſam aliquando patitur, ſtructura illius cutis ſummae ſimilis, patefacit. Tunica enim, eum tractum univerſum intus obducens, villoſa, ſeu epithelion, dicta, cuticulae non perſimilis ſolum eſt, ſed revera ab ea continuatur, membranulamque infra, ſimili ſibi modo ſubjectam, habet. Verum viſcera in cavis clauſis contenta, et ad quae aditus aëri non eſt, eryſipelas nunquam afficit; quippe quibus nihil cum partibus memoratis ſimile aut commune ſit.

Quod ſi affectiones ventriculi, ſaepe non tamen eryſipelatoſae, eryſipelas quando comitantur, eae cuidam

cuidam illum inter et cutem conſenſui tribuendae ſunt, quo fit ut, altera affecta, alter in conſenſum trahatur.

Ut autem, quare in ſuppurationem eryſipelas verum nunquam tranſeat, porro inquiram: Illuſtriſſimus Gaber multis periculis, caute pariter et fideliter factis, id ſanguinis gluten, quod ſeroſitate diſſolutum eſt, ad pus conficiendum neceſſarium eſſe, demonſtravit: E quibus experimentis, ut et multis obſervationibus, telam celluloſam ſuppurationis ſedem eſſe indicantibus, quare eryſipelas ſimplex nunquam in ſuppurationem deſinat, haud obſcura ratio videtur. Cui rei nihil ſimile effuſio in eryſipelate habet. In quo, qui effunditur, humor ſolus halitus eſt, praeter ſeroſitatem, ſeu humorem perſpiratorium, nihil fere continens; niſi quod, cum adeo in putredinem proclivis ſit, et partes ſanguinis excrementoſas, corpore ejiciendas, etiam ſanus apportet, ob id ipſum, noxam praeterea habere eſt credendus. Igitur, ob hanc cauſam, et quia corruptibilis magis, ſub calore ſtagnans, ſit neceſſe eſt; hinc non ſuppuratio, ſed, favente corporis habitu, gangraena toties oritur. Cui rei putridae febris, quae, quibuſdam auctoribus, eryſipelas fere ſemper comitatur, ſpecies tribuenda videtur; eoque magis, ſi, ut rem veram quodam tenus concedam, exempla talis ca-

ſus peſtiferi in noſocomiis publicis, ubi vapores a tot varieque affectis corporibus orientes, et aërem inquinantes, morbos putridos gignere, eoſque ipſos, qui naturae inflammatoriae ſunt, in putridos mutare, valere certe poſſunt, incidere reputetur. Hujus aut ſimilis naturae erat, et non pro eryſipelate habendum, eryſipelas peſtilens a Sauvageſio relatum, quod certe febris peſſima, et, ni fallor, juſta peſtis erat. Verum ejuſdem ſcriptoris eryſipelas typhodes morbum vere inflammatorium fuiſſe, remedia adhibita, nempe, ſanguinis miſſio, alvumque ducentia, ſatis ſuperque demonſtrant.

Cui ſententiae viri doctiſſimi Henrici Hinckley, medici Londinenſis, ſumma artis peritia et vitae integritate memorabilis, teſtimonium haud paulo pondus addit. Qui eryſipelas, praeſertim initio, inflammatorium morbum fere ſemper eſſe, et remediis inflammationis tractari ſolere, nec corticem Peruvianum, niſi ubi gangraenae verſus finem periculum eſt, adhiberi, uni e meis amicis ore ſuo retulit.

Neque in hac re ſagaciſſimi et graviſſimi viri Sydenhami magni, cujus non judicio et experientiae ſoli, ſed et candori, tutiſſime confidere liceat, praetereunda eſt auctoritas. Is, ſe libera ſanguinis detractione, alvique purgatione, febrem ery-

eryſipelatoſam curare proſpere ſolitum, teſtatur *. Quin et Sennerti de eryſipelate roſa, celeberrimi in arte olim viri, ſententia eadem fuit †. Eandem rem confirmantia plura exempla adducere eo ſupervacuum eſt, quod meliora aut fide digniora vix adduci poſſunt.

His expoſitis, ad notas, quae morbi bonum aut malum finem fere praeſagiant, deinceps tranſeundum eſt.

PROGNOSIS.

Eryſipelatis, ratione periculi aut ſalutis, finis melior aut pejor erit, prout eruptio, et ex hac pendens febris, levior aut gravior fuerit, partiſque affectae natura, aegrotantis aetas aut habitus, cerebri affectioni, et in gangraenam mutationi, minus aut magis faverit. Si enim eruptio minus late ſpargatur, et in extremis partibus ſedeat; ſi, quae ex hujus gradu pendet, febris minus vehemens ſit; ſi minus provectus aetate et habitu corporis robuſtiore homo ſit, eo minus periculi extimeſcendum eſt.

Contra;

* Sydenh. op. ed. Lond. 1705, p. 244.

† Sennert. op. de feb. lib. ii. cap. 15.

Contra, ſi eruptio amplum ſpatium comprehenderit, et aeſtus febrilis maxime vigeat, ſi caput eruptione, praecipue totus vultus capillitiumque, obſideatur, ſi doleat caput, ſi delirium aut coma, cerebri affectionem indicantia, ſubſint, ſi canalis alimentarius aut femur affecta ſint, denique, ſi aut aetate, aut morbo, aut quovis alio caſu fractus aegrotans ſit, poſtremo, apparente jam gangraena, maximum eſt periculum. Eryſipelas vultum ſi ſaepius ante petiverit, ne aut imminuatur aut deleatur viſus, metuendum eſt.

CURATIO.

Eryſipelatis hiſtoria, natura, cauſis, et eventu jam conſideratis, reliquum eſt, ut ad praecipuam propoſiti operis partem, nempe curationem, aggrediar.

Eryſipelatis curatio tria medendi conſilia recipit.

Primum, Sanguinem toto corpore percitatum tardare;

Dein, Congeſtum eundem in partem diſcutere, et arterias omnes relaxare;

Tertio, Gangraenae et putredini, vitatis aut ſublatis earum cauſis, occurrere.

Remedia

Remedia primo conſilio reſpondentia ſunt, adminiſtratio antiphlogiſtica, ſanguinis, ſive corpori communis, ſive parte contenti, detractio, alvi purgatio, corporiſque refrigeratio.

Quod ad adminiſtrationem antiphlogiſticam attinet; ſi pyrexia magna eſt, et praecipue ſi ſanguinis in vaſa capitis impetus, cujus in hoc morbo tantum periculum eſt, paulo magis dirigitur; ſtimuli ſenſuum, et praecipue ſonus et lux, cum cura fugiendi ſunt, corpuſque, praecipue ubi affectio localis eſt, in molli habitu ponendum eſt: Calor, qui ſummopere ſanguinem percitat, et ipſe ad ardorem ſurgens eryſipelatis ſpeciem localem praebet, accurate fugiendus: Neque ei contrarium frigus, niſi certa cautione, et in totum corpus potius, quam in partem, directum, ita ut actioni nimiae moderetur, permittendum, ſtimulanſque ejus vis metuenda: Omnis cogitatio, commotio et affectio animi, quantum fieri poteſt, cavenda: Motu corporis, praeſertim eo, quem ipſi muſculi peragunt, perinde ac in quolibet alio morbo febrili, abſtinendum; victuique temperandum. Caro et ex hac parata materia vitanda, utpote quae omnis alimenti generis maxime ſtimulet, alkaleſcens maxime ſit, et minime perſpirabilis; eique, ex plantarum genere, praecipue farinacea diluta, anteponenda. Potio vinoſa aut fermen-

fermentata, quare ſit neganda, non eſt quod dicam, et tepida aquoſa ſola convenit. Sitis quoque, et in canali alimentario acrium ſtercoriſque ſtimulus vitetur.

Sanguinis detractio proxima eſt. Qui eryſipelas exanthematicum eſſe crediderunt, ii a ſanguinis miſſione abhorruerunt, ſcilicet, ne eruptio, inciſa vena, intus ſe reciperet, et ita magno incommodo, aut etiam exitio, eſſet, metuentes. Quam notionem veteris opinionis, quae ſaeculo proximo invaluit, et nunc quoque fautores habet, nempe omnibus exanthematis materiam morbificam, cujus expulſione opus ſit, ſubeſſe, ſanguiniſque jacturam vires ad illam expellendam neceſſarias convellere, contraque medicamenta calidiora, alexipharmaca dicta, huic rei magis convenire, reliquias eſſe, quis non videt? E contrario, graviſſimus quiſque hoc tempore medicus, et, prae caeteris, Cullenus, in eryſipelate ſanguinem ſemper detrahunt. Is, in eo morbo, "Nunquam," inquit, "id remedium, quin facti me poenitentia cepit, neglexi; eſtque optimum omnium, et fere ſolum, cui idiopathici morbi curatio committatur."

Quam rem in eorum, qui in noſocomio noſtro eryſipelate laborabant, curationibus ſuis, multis ille exemplis, nobis probavit. Quorum imprimis memo-

memorabile Gulielmi M'Kay, ante memorati ſenis, eſt. Quem, tametſi aetate et debilitate confectum, ſanguinis detractio ſatis manifeſte ad ſanitatem reduxit. Eodem pertinet Mariae Logan caſus, quae ſimiliter, et inter menſtruorum profluvium, ſanguine tamen detracto, convaluit. Multorum aliorum felicem eodem remedio ibidem curationem prudens eo omiſi, quod, quia juniores erant, pars ſucceſſus aetati tribui poſſet; et illa exempla potiſſimum ſelegi, in quibus, cum alia contra ſanguinis detractionem eſſent, quanta ſit ejuſdem ſub rebus, eam magis recipientibus, neceſſitas appareret.

Ut igitur eadem adhibita quantum proſit, exemplis adlatis apparet; ita quantum neglecta noceat, adjecto caſu memorabili, in eodem noſocomio obſervationi quoque noſtrae permiſſo, inſuper oſtendere placet. Georgius Home ſenex, cum ſanguis ei detrahi juſſus, a chirurgo caſu neglectus, aliquantumque temporis jam elapſum, eſſet, ut, ſi quid dubitationis aetas hominis et infirmitas cuiquam dare poſſet, id dilatio remedii augeret; hoc ideo in totum omiſſo, adminiſtratione antiphlogiſtica deinceps curatus eſt. Quo facto, delirium incidens, pulſibus ordinis experti-bus et creberrimis, crevit, et intra paucos dies ſenex animum expiravit. In praelectione ſuper hoc homine

homine habita, praeceptor noſter optimus eo magis ob omiſſum remedium ſe damnavit, quod, in ſimilibus caſibus, illo adhibito, cum ex undenis denos ad ſanitatem reduci, neglecto, pleroſque perire, ſemper ante vidiſſet, tantum in opiniones alienas obſequio metuique conceſſerat, ut non nunc quoque remedium ſolitum tractaret. Inciſo cadavere, ſine cujuſlibet partis inflammatione, cerebri vaſa, in parte medullari numeroſa, ubique ſanguine turgere, reperta ſunt *. Qui turgor exitii cauſa certe fuit, et ut ſanguinis detractione imminui, ita cortice Peruviano contrario remedio non augeri non potuit. Talem ſanguinis in vaſa capitis congeſtionem, unde unde ortam, mortem ſaepe inferre, in inciſionibus cadaverum Morgagnianis viſa ubique fere oſtendunt †.

Haec in noſocomio, noſtram hujus morbi notionem confirmantia, viſa ſunt. Praeterque ea, in aliis ejuſdem viri curationibus, qui incidit caſum exponam. Ingenuus quidam Eryſipelate vultus, cum magna ſatis febre laborans, poſt ſanguinis detractionem, remiſſa proximo mane febre, ſudoreque ſatis largo prorumpente, ideo quieſcere a remediis permiſſus eſt. Circa meridiem, cum tanto

* Vid. Praelect. Clin. anno 1772-3.

† Vid. Morgagni de ſed. et cauſ. morb.

tanto delirio, ut lecto neceſſario aegrotans contineretur, recruduit febris. Quapropter, xvii ſanguinis unciis detractis, pluſque detrahi animae defectione prohibente, intra horae ſpatium, mente reſtituta, pulſus ejus, viginti unoquoque minuto, tardiores eſſe coeperunt.

Haec ſanguinis detractionis uſum, immo neceſſitatem, declarant. Quod, ſi ſine eá aliquando ſalus reducta eſt; id ideo factum, quod aut levior affectus, aut ſymptomaticus, eoque ſine totius corporis febre, erat. Sed non inde magis ſanguinem nuſquam in eryſipelate detrahendum, quam phlegmaſias, licet harum quoque nonnulli caſus dentur, in quibus, propter levitatem, parum neceſſarium hoc remedium eſt, nuſquam quoque eo egere, ſequitur.

Neque, ut nonnulli judicaverunt, a ſanguinis detractione, ne ab externo capite intus ſe recipiat morbus, abſtinendum eſt. Hujuſmodi enim, ut ſupra ſaepius dictum eſt, metaſtaſis vera nulla eſt; hujuſque ſpecies diatheſi phlogiſticae communi, modo hanc, modo illam partem, et prae reliquis, ut in hoc caſu, caput, petenti, tribuendum eſt. Nullam autem hic metaſtaſin ſeu tranſlationem ſubeſſe, demonſtrat interna affectio, cum omnia externae ſigna aeque ut ante, magiſve etiam, vigent, ſaepenumero tamen incidens.

Sic ſanguinis in eryſipelate idiopathico detractionis uſu et neceſſitate demonſtratis; quantum, unde, quoque modo, is detrahi debeat, deinceps eſt dicendum. Quantum detrahendum ſit, aetas, ſexus, corporis habitus, prout magis aut minus robuſtus plenuſque eſt, item ſanguinis detrahendi conſuetudo, diatheſeoſque phlogiſticae modus, et partis laborantis ratio, curantem medicum dirigent. Igitur, vigente aetate, quam ineunte aut provecta, a maribus, quam foeminis, a robuſtis et plenis, quam imbecillis et attenuatis, in magna diatheſi phlogiſtica, quam ubi haec anceps aut minor eſt, denique in magna partis affectae irritabilitate, aut ad vitam neceſſitate, quam ubi haec minus irritabilis vitaeve neceſſaria eſt, poſtremo ab eo, qui ſanguinis detractioni magis, quam qui minus aſſuevit, plus detrahendum eſt. Ita, in junioribus, robuſtis et plenis, media copia detrahenda inter duodecim et ſedecim uncias eſt, biſve aut ter deinceps iteranda, finemque ſtatuit ſymptomatum remiſſio. Laborante multum capite, cum ex magno vaſe amplius detractio metui eſt, cucurbitulae, conciſa cute, temporibus, ſi id fieri poteſt, aut cervicibus imponendae ſunt.

Adverſus diatheſin phlogiſticam toto corpore vigentem, ſanguinis copia et impetus etiam toto corpore minuendus eſt, eoque ex brachio mittendus.

dus. Sedente in vultu aut capite morbo, praeter communem detractionem, localis quoque requiritur, eoque vena jugularis inciſa.

Quod ad modum quo ſanguis detrahendus eſt, quo celerius mittitur, quoque magis ſine omni irritatione, eo praeſentius eſt remedium. Magna igitur plaga ſit, qua quaſi pleno rivo ſanguis effluat, oportet: Cumque muſculorum, erecto corpore agentium, actio irritamento ſit, recumbente homine, ſanguinem educere conſultius eſt.

De alvi in eryſipelate purgatione, inter diverſorum temporum medicos, neutiquam convenit; quorum alii timide cauteque nimis ea utuntur, alii uſu ejus aegrotantibus ex toto interdicunt. Quorum in numero Etmullerus fuit, qui a purgatione pariter et ſanguinis detractione, ratione adductus, abhorrens, eryſipelatis curationem diaphoreticis internis credidit. Cui contrarius Sydenhamus, et noſter nuper in hac academia praeceptor celeberrimus Gregorius, utraque liberrime uſi ſunt. Videoque Hoffmannum medicum quendam, quia ſenis eryſipelate laborantis neque alvum duxerit neque venam inciderit, gravius reprehendere*. Quam litem ſi mihi, experientiſſimi viri,

* Hoffman. tom. 2. p. 102.

viri, praeceptoris noſtri Culleni, communem doctrinam ſecuto, componere liceat, in omni eryſipelate facilis alvus, ut adminiſtrationis antiphlogiſticae pars, et adverſus canalis alimentarii irritamentum, quod alvi durities dat, utilis, minime omittenda eſt: Et, morbo caput afficiente, cum capitis phlegmaſiis commune hoc eſt, ut non ſolum alvi facilitas, ſed juſta, immo larga, purgatio, a parte laborante humores derivando, maximo ſit remedio. Eandem vero ſanguinis detractionis vicem ſupplere, et adverſus diatheſin phlogiſticam multum prodeſſe, neque in hoc neque in quolibet alio morbo inflammatorio, Sydenhamo aſſentio. Quantum adverſus eryſipelas capitis infra purgatio proſit, curatione quadam Johannis Friend, medici Londinenſis, qui ſola ea e faucibus orci mulierem retraxit, inſigni exemplo patet *.

Huic quoque conſilio reſpondent refrigerantia, ut acida vegetabilia, et ſales neutri, et ex his praecipue nitrum. Ea a nonnullis potenter ſedare, ideoque cordis et arteriarum actionem imminuere, haud immerito exiſtimantur. Quod ſi Ricardus Brockleſby nitrum in eryſipelate ad quinque

* Vid. Friend. Comment. de Feb. com. vii. p. 117.

quinque vel ſex drachmas diei ſpatio adhibuit, certe tanta copia paucis ventriculis conveniet, eoque plerumque danda non eſt. Pluſque ſanguinis detractioni, qua libere uſus eſt, et alvi facilitati, quam iſti remedio, felices ejus curationes tribuendae videntur *. Frigus quoque univerſo corpori modice admotum, aeſtui febrili moderando, pro remedio eſt.

Secundo conſilio, ſub primo memorata remedia reſpondent, et, prae caeteris, ſanguinis quam proxime partem laborantem detractio; praeterque haec, quaedam extrinſecus admota, humoremque perſpirabilem ad ſummum corpus percitantia, eundemve effuſum abſorbentia.

De primi conſilii remediis, cum ſatis ſupra dixerim, nihil amplius hic dicendum, niſi quaedam de ſanguinis e parte detractione, videtur. Quod ad eam attinet, cucurbitularum, cute conciſa, quam hirudinum, uſus potior eſt; quia illae his et facilius applicantur, et majorem ſanguinis ablati metiendi copiam praebent; praeterque hoc, moleſtia, quam creant, et terror, quem nonnullis injiciunt, hirudines, plus mali, quam boni, ſanguinis emiſſio, inferre periclitantur.

Quod

* Vid. Brockleſby's Obſerv. p. 138.

Quod ad parti applicata attinet, mos olim haud rarus fuit, ei fomenta, et id genus alia, admovere. Quae tamen omnia, ſive humida, ſive aquoſa, ſive oleoſa, ſive ſpirituoſa, ſic admota nocere, humoremque acrem, qui exſudans ſerpenſque inflammationem extendit, latius ſpargere et morbum intendere, nunc inter omnes conſtat.

Periculo etiam ſunt unguenta et emplaſtra, humorem perſpirabilem cohibendo; item ſpiritus vinoſus, ſive cum theriaca, ſive ſine ea, ceruſſa, et ex zinco et aliis metallis praeparata, nocent. A quo effectu ſaccharum Saturni, vel Saturni Goulardo extractum, excipiendum videtur: Quod, cum in aliis inflammationibus efficax remedium ſit, etiam adverſus eryſipelas, licet in hoc nondum ejus uſus exploratus ſit, uſui fore, rationi conſentaneum eſt. Novi juvenem, cui eryſipelas grave inguinis, partiſque femoris ſuperioris, ulceri venereo ſuperveniens, hoc remedio, et alvo facili, ſanatum eſt. Adeoque id manifeſtum erat, ut cum metuens, ne intus ſe reciperet morbus, rejeciſſet remedium, omnia pejora, dolorque et pruritus intolerabilis, forent; cumque iterum admovere, et uti aliquamdiu perſeveraſſet, ſalus eſſet reducta.

E veſicatoriis, quorum actio ſtimulo non caret, quia tamen manifeſte antiſpaſmodica eſt, et ſum-

mae

mae cutis vaſa relaxat, aliquid fructus ſperari poſſet: Cum tamen virtutem antiſpaſmodicam, niſi ubi parti aegrotanti ipſi, aut quam proxime eam, imponuntur, leviorem exerceant, et inflammatio, quam excitant, manifeſte eryſipelatoſa ſit; ideo iis, ut et unguentis et emplaſtris omnium generum, quae parti impoſita nocere ſupra dicta ſunt, abſtinendum eſt; eoque magis, quod alia potentiora remedia, quibus morbi curatio credatur, non deſint.

Folia braſſicae ampla, recentia, coſtis paulo majoribus aut durioribus demptis, contuſione aut compreſſione laevia, aequalia, et mollia reddita, partique inflammatae tepentia admota, ut medicamentum refrigerans, et humoris exitum expediens, a nonnullis, quaſi, niſi ſerius admoventur, eryſipelas in ſuppurationem tranſire prohibentia, et ulceribus eryſipelati ſuperinductis medentia, multum laudantur. Eundem fere fructum vitis folia parti impoſita ferunt; quae hoc praeterea commodi habent, quod minus, quam braſſicae, cutem irritant.

Multi panno xylino, aut veſte pellita, tegendam molliter partem exiſtimant. Quibus utique omnibus, et ſimilibus aliis rebus, pulvis ſiccus, utpote qui humorem effuſum abſorbeat, et inflammationem ſerpere prohibeat, longe anteponendus

eſt.

eſt. Ex hoc materiei genere farina avenacea craſſior, quam triticea ſubtilis, aut amylacea, cretave contrita, et ſimilia, plus boni promittit; cum enim craſſior ſit, ita ſpongioſa magis, majorem abſorbendi facultatem habet, et minus in cruſtam duram irritantemque coit. Ad eandem camphorae, quae antiſeptica eſt, et odore ſuo farinam ſciri prohibet, paululum, una cum ſacchari Saturni aliquanto, eo conſilio, ut ne liquida forma hoc admoveatur, adjectum convenit. Ipſe autem pulvis leniter ſupra partem affectam adſpergi, et, quoties hic indureſcit, removeri debet.

Huic cum omnibus aliis inflammationis generibus commune eſt, ut humores ad ſummum corpus revocati remedio ſint; quod autem, cordis et arteriarum actione quam maxime imminuta, fieri oportet. Id diluentium, ſucco limonum aut aurantiorum, aliorumve fructuum, nitrove, julapio ſalino, aut ſimilibus rebus adjectis, copia, quae perſpirationem, alvum, et urinam movet, optime praeſtat. Eodem emetica pertinent; niſi quod, laborante capite, ſanguinem ad id velocius et abundantius percitando, periculo eſſe poſſunt: Ad quod avertendum, juſto vomitu abſtinendum, et aut nauſea ſolum movenda, aut non dandum emeticum. Hunc uſum opium cum ſalibus neutris conjunctum optime promittit.

Quanquam

Quanquam fomenta partis nocere ſupra dicta ſunt; tamen artus inferiores in balneum immiſſi juvant. Hoc, licet aliquantum ſtimulet, tamen, extrema vaſa relaxando, antiſpaſmodicam virtutem edit, et adverſus delirium et coma, ſomnum et ſudorem lenem conciliando, pulſuſque tardando et implendo, optimum eſt remedium. Verum, in uſu ejus, caloris nimii et corporis motus irritamenta vitanda ſunt; et duarum horarum ſpatium continuandus.

Omnibus, quae ad eryſipelatis ipſius curationem pertinere videbantur, expoſitis; ad tertii conſilii remedia, gangraenae aut putredini occurrentia, tranſibo.

Adverſus haec, tonica et antiſeptica, quorum praecipua frigus, cortex Peruvianus, et vinum ſunt, maxime valent. Vitareque aut tollere earum cauſas medici eſt, adminiſtratione antiphlogiſtica utendo, calorem, aëris inquinamenta, vaporeſque, ſive e corpore aegrotantis, ſive aliunde ortos, cavendo, humor acer effuſus ut removeatur curando, alvo ſtercus durum dejiciendo, perſpirationem et urinam movendo, denique corporis vigorem ſuſtentando.

Praeter ea, quae de adminiſtratione antiphlogiſtica ſupra relata ſunt, hoc loco inſuper monendum eſt, adverſus gangraenam aut putredinem,

 quae

quae aut jam ſupervenerunt, aut ſupervenire periclitantur, cibi materiam ex animalibus minime, ex plantarum genere ſolummodo, ſumendam, caloremque, ut praeſentem effectum ſummopere augentem, omni cura fugiendum, contraque frigus, quod eidem effectui plurimum adverſatur, quaerendum; adverſuſque vapores impuros, frigidum et purum aërem, qui calori moderatur, et poteſtate tonica valet, libere admittendum; ideoque cubiculum ſaepe perflandum, veſtem ſtragulam aliamve mutandam, excrementa, ſimul ac excreta ſint, removenda, alvum bis terve die, medicamentis antiſepticis et refrigerantibus, purgandam, humoremque ſuper partem affectam, aut ejus viciniam, effuſum, modo ſupra relatò removendum. Praeter hanc adminiſtrationis antiphlogiſticae obſervationem, copioſa dilutio, quae vaſa excernentia aperit, utenda eſt; et ad corpus refrigerandum, perſpirationemque, urinam, et alvum expediendam, putredinique occurrendum, fructus acidi, aut aceſcentes, item ſales neutri, adſumendi. Putredini quoque et gangraenae, quam vaſorum atonia facit, frigus, cortex Peruvianus, et vinum, quae vigorem, tenſionem, et tonum corporis augent, ſervantque, optime occurrunt. Si vero caput, ſuperiora corporis, aut canalis alimentarius, laborant, non tam frigus in

partem

partem directum, quam libera aëris ad corpus totum acceſſio, quaerenda eſt, et potione frigida abſtinendum; ſiquidem omne frigus parti laboranti adjectum, tonum imminuendo, nocet; ejuſdemque, quocunque modo adhibiti, diuturnior uſus, qui, ſedantem vim exercens, ultro orientem atoniam auget, fugiendus.

Cita corticis Peruviani actio, hanc non in humores dirigi, oſtendit. Contraque, fibras ventriculi motrices excitando, iiſque tonum aut conſtrictioni phlogiſticae ſimilem ſtatum dando, eum agere, et ſic tonicam toto corpore virtutem ſpargere, manifeſtum eſt. Hinc quare, ubi diatheſis phlogiſtica ſubeſt, idem non remedio, ſed noxae ſit, apparet. Et ob eam ipſam cauſam, adverſus putredinem et gangraenam, quarum cauſa imminutus tonus eſt, eum ſummopere prodeſſe, neceſſe eſt. In forma decocti aut extracti, in iis caſibus ubi eryſipelas typhum comitem habere creditur, plerumque dari ſolet. Verum, qui hac curatione utuntur, ni fallor, ſeſe fallunt, ſaluſque ſic reducta tantillo corticis, tamque imbecilla forma dato, quippe qui, niſi in pulvere ſimplice, et tam large, quam ventriculus ferre poteſt, id eſt, a ſemiuncia ad ſeſcunciam uno die datus, nihil agat, minime, et ſoli naturae operi, tribuenda videtur. Decocta igitur hujus medicamenti aut extracta, qua in

forma

forma longa coctio vires ejus aut multum imminuit, aut ex toto delet, vix adhibenda ſunt; et, ubi ſimplicem pulverem ventriculus ferre nequit, ad infuſum ex aqua, aut ſpirituoſo liquore, decurrendum.

Omnibus, quibus cortex Peruvianus, caſibus vinum quoque reſpondet; tumque maxime, cum vis vitae fracta eſt, cerebrique inflammatio, et omne irritamentum internum abſunt. Idem omnium ſtimulantium remediorum jucundiſſimum, tutiſſimum, et efficaciſſimum eſt. Cui ſtimulanti virtuti vis ejus antiſeptica, qua tonum vaſorum reſtituit, tribuenda eſt. E diverſis vini generibus, Oportoenſe, aut Madeira, quae alcohol plurimum habent, reliquis anteponenda ſunt; et, ubi ſtimulus multum requiritur, aromatis calefaciendum, et magna copia, vinum dandum eſt. Ejuſdem uſum effectus ejus dirigit, in quo, ſi is bonus eſt, perſtandum, aut plus etiam dandum; ſi malus, ab eo deſiſtendum.

Medicamenta parti gangraenoſae extrinſecus admovenda, quia chirurgi magis quam medici ſunt; ideo dinumeranda potius quam explicanda ſunt. Quorum quae maxime conveniunt, calefacientia et ſtimulantia ſunt, cujuſmodi vina ſupra relata, et ſpiritus vinoſus, ſive pura, ſive cortice Peruviano, aromatis, aut theriaca Edinenſi adjectis,

adjectis, ſunt. Horum aliquo modice calefacto pars aegrotans fovenda, dein ſimili materia operienda eſt. Qui nominatim, aut fuſius horum adminiſtrationem, et alia eo pertinentia, ſcire velit, is opera aut libros chirurgicos adeat.

Morbi natura et curatione ſatis, ut opinor, fuſe tractata, jamque huic primo meo medico labori finem tandem imponens, mendas, defectus, aut etiam errores juventuti, et ſcribendi inſolentiae, condonatum iri, ſpero. Et, ſicubi quid emendatius, correctius, aut ſaniorem doctrinam ſapiens, reperietur, id graviſſimorum virorum, cum aliorum, tum praeceptorum noſtrorum, et potiſſimum Culleni, laboribus et prudentiae tribuendum exiſtimo. Quibus ob ſummum omnium beneficiorum praecepta medica, publice per quatuor annorum ſpatium inculcata, ex animo gratias ago.

FINIS.